

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (гол.) та ін. Київ: НАДУ, 2011. . Т. 7: Державне управління в умовах глобальної та європейської інтеграції / наук.-ред. колегія: І.А. Грицяк (співголова), Ю.П. Сурмін (співгол.) та ін. 764 с.
2. Кельдер Т.Л., Грубась В.В. Державне регулювання міжнародної економічної діяльності в умовах глобалізації. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2010. № 1(5). С. 148–153.
3. Несух Людмила. Розвиток сфери освіти та формування молодіжної політики в Україні в умовах євроінтеграції. *Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції (25 вересня 2020 року) «Слов'янський світ в контексті сталого розвитку»*. 2020. С. 45-60.
4. Червякова О.В. Процеси глобалізації та інтеграції як чинник впливу на внутрішньодержавне управління. *Збірника тез науково–практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку управлінських систем: досвід, тенденції, перспективи» (26 березня 2020 р.)*. Харків: ХарІДУНАДУ, 2020. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2020-1/index.html>
5. Globalization Index (KOF). URL: <http://globalization.kof.ethz.ch>.

Марія КУЗИШЕН

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

ГОТОВНІСТЬ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сім'я – це один із найважливіших соціальних інститутів, що потребує постійного наукового вивчення. Особливо гостро ця потреба постає у період економічних, політичних та соціальних змін в нашому суспільстві. Зростання кількості розлучень, особливо у перші роки подружнього життя, свідчить про

необхідність пошуку шляхів гармонізації сімейних взаємин, зокрема підходів до створення сім'ї та психологічної готовності молоді до сімейного життя.

Різні аспекти психологічної готовності молоді до сімейного життя вивчали у своїх працях такі вчені, як В. Бочелюк, Н. Гусак, Т. Демидова, А. Денисенко, Л. Долинська, В. Захарченко, А. Карасевич, В. Кравець, Т. Левицька, Т. Медіна, Г. Радчук, А. Сидоренко, О. Тіунова та ін. Проте досліджень, присвячених проблемі психологічної готовності молоді до сімейного життя в сучасних умовах, недостатньо.

У сучасній психології не існує загальновизнаного розуміння сутності поняття «готовність до шлюбного життя». Зокрема, соціологи акцентують увагу на репродуктивній функції подружжя, розподілу влади і обов'язків чоловіка та жінки щодо господарсько-побутового співіснування та виховання дітей, поєднання професійних та сімейних ролей працюючих жінок та ін. [6]. Психологи ж досліджують характер залежностей і зв'язків між станом готовності до сімейного життя та ефективністю діяльності в цьому напрямку окремої особистості, виокремлюючи загальну (тривалу), ситуативну і психологічну готовність [2].

Аналіз наукової літератури дає змогу констатувати, що психологічна готовність молоді до сімейного життя, по-перше, трактується як наявність якостей та рис, що визначають установки до шлюбно-сімейних відносин; по-друге, як передумова створення сім'ї й регуляції сімейних відносин; по-третє, як активний стан особистості, що викликає цілеспрямовану діяльність з організації шлюбно-сімейних відносин.

Так, В. Кравець стверджує, що без належної психологічної готовності до сімейного життя, перехід від кохання як неформальних взаємин емоційного характеру до формальних (регламентовані й обов'язкові взаємини між шлюбними партнерами) пов'язаний із значними труднощами, а актуальний рівень готовності молоді до подружнього життя може в подальшому визначати стабільність та тривалість існування сім'ї [4].

На думку Т. Левицької, психологічна готовність молоді до сімейного життя означає прийняття цілого комплексу вимог, обов'язків і соціальних стандартів, якими регулюється сімейне життя. До складових цієї готовності вчена відносить, по-перше, готовність прийняти на себе нову систему обов'язків стосовно шлюбного партнера і майбутніх дітей, а також відповідальність за їхню поведінку; по-друге, розуміння прав і обов'язків інших членів сім'ї, визнання принципу рівності у сімейних взаєминах; по-третє, прагнення до щоденного спілкування та співробітництва, узгодження взаємодій із партнером / партнеркою, що, в свою чергу, означає високу моральну культуру; по-четверте, уміння пристосуватися до рис характеру і звичок партнера, налаштуватися на розуміння її психічних станів [5].

Мета формування психологічної готовності молоді до сімейного життя, згідно із поглядами В. Захарченка, полягає у передачі їй необхідних для щасливого сімейного життя знань. При цьому автор наголошує на знаннях та уміннях із соціології і психології шлюбу та сім'ї, усвідомленні соціальної сутності сім'ї, а також готовності до виконання сімейних обов'язків [2].

На думку А. Карасевич, метою формування психологічної готовності до сімейного життя є корекція уявлень молодих людей про сім'ю, а також створення у них реалістичної картини сім'ї та сімейних відносин [3].

Найбільш обґрунтованою позицією в контексті трактування психологічної готовності молоді до сімейного життя видаються положення А. Денисенко. Вченою доведено, що психологічна готовність до сімейного життя шлюбу – це динамічне утворення, яке становить складний синтез взаємопов'язаних та взаємообумовлених компонентів. На її думку, психологічна готовність до сімейного життя як інтегральна категорія включає низку аспектів: 1) готовність особи прийняти нову систему обов'язків стосовно шлюбного партнера і майбутніх дітей, а також здатність адекватно розподілити ролі подружжя; 2) підготовленість до міжособистісного спілкування і співробітництва на основі погодженості ритмів життя чоловіка і жінки; 3) самовідданість стосовно шлюбного партнера, заснована насамперед на альтруїзмі та любові; 4) уміння

конструктивно вирішувати конфлікти, здатність до саморегуляції власної емоційної сфери та соціальної поведінки [1].

Проведений нами аналіз психологічної літератури дав змогу виділити чинники психологічної готовності до сімейного життя, які базуються на психологічних особливостях молодого людини. Так, індивідуально-психологічні чинники охоплюють вік, сприятливий для сімейного життя й народження дитини; темперамент та характер, де виявляється ставлення людини до своїх обов'язків, інших людей та себе; мотивація створення сім'ї (наприклад, бажання стати незалежним від батьків чи оточуючих, страх самотності та ін.); рівень освіченості з питань сімейно-шлюбних стосунків; вимоги, очікування, бажання і надії стосовно свого майбутнього шлюбу і сім'ї; соціальну зрілість, що визначає спрямованість і характер взаємин у майбутньому шлюбі). Соціально-психологічні чинники психологічної готовності до сімейного життя відображають елементи мікро-, мезо- та екосистеми молоді та охоплюють вплив громадської думки й соціальних стереотипів, можливості для вибору шлюбного партнера (у старшому віці можливості для створення сім'ї істотно звужуються); приклад друзів, котрі створили сім'ю, бажання батьків, бажання мати дітей та ін.

Аналіз наукової літератури дає змогу констатувати, що психологічна готовність молоді до сімейного життя структурно складається із таких компонентів: пізнавального (передбачає оволодіння особистістю системою психологічних, правових, психосексуальних знань та уявлень про особливості й умови побудови оптимальних шлюбно-сімейних відносин); емоційний (включає ставлення молодих людей до побудови перспективних шлюбно-сімейних взаємин та оцінка свого місця у їх структурі, а також здатність до регуляції емоційної сфери й поведінки); діяльнісний (означає здатність молодих людей до активності, діяльності, творчості у процесі шлюбно-сімейної взаємодії, а також до досягнення гармонії духовних і фізичних взаємин у шлюбі, до побудови реальних відносин любові, захисту, взаємодопомоги, а також протистояння деструктивним процесам у шлюбі). Важливо також усвідомлювати особливості виховання дітей у сім'ї, розвиток готовності до відповідального батьківства [7].

Вважаємо, що достатній рівень розвитку і вираженості цих компонентів може стати критерієм високого рівня психологічної готовності молоді до сімейного життя.

Отже, психологічна готовність молоді до сімейного життя трактується як складне структурне утворення, в центрі якого знаходиться позитивне ставлення і до сім'ї як соціального інституту, і до своєї майбутньої сім'ї, стійкі позитивні мотиви до укладання шлюбу, наявність необхідних для шлюбно-сімейного життя рис і якостей, сукупності знань, умінь, навичок та здатності до їх застосування у практиці шлюбно-сімейних взаємин. З одного боку, психологічна готовність молоді до сімейного життя – інтегроване психологічне утворення, а з іншого – процес та результат діяльності. Структурно психологічна готовність молоді до сімейного життя визначається сформованістю пізнавального, емоційного та діяльнісного компонентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисенко А. А. До проблеми психологічної готовності до подружніх взаємин. *Наука і освіта*. Одеса, 2011. № 6. С. 171–172.
2. Захарченко В. Г. Соціально-психологічні особливості готовності молоді до подружнього життя. *Український соціум*. 2010. № 1 (3). С. 14–23.
3. Карасевич А. П. Формування готовності студентської молоді до створення сім'ї : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2019. 21 с.
4. Кравець В. П. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді. Київ : Київська правда, 2000. 688 с.
5. Левицька Т. Л. Розвиток психологічної готовності студентської молоді до створення сім'ї : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Хмельницький, 2009. 20 с.
6. Медіна Т. В. Соціологія сім'ї : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2006. 272 с.
7. Радчук Г.К., Тіунова О.В. Сімейне виховання. Освітній тренінг для батьків. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2008. 120 с.